

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Kunnanhallitus 13.06.2022 § 113
110/14.00.00/2022

[Linkki lausuntopyyntöön liitteineen](#)

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki työvoimapalveluiden järjestämisestä, jossa säädettäisiin kunnan järjestämistä työvoimapalveluista ja niihin liittyvistä tehtävistä. Nykyinen laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta kumottaisiin.

Vastuu työnhakijoille sekä yrityksille ja muille työnantajille tarjottavista työvoimapalveluista siirrettäisiin pääosin kunnille. Työvoimapalveluiden järjestäminen ja muut työvoimapalveluihin liittyvät lakisääteiset tehtävät muodostaisivat kunnille uuden valtionosuustehtävän. Työttömyysetuuksien rahoitusvastuita uudistettaisiin siten, että kunnan rahoitusvastuu laajenisi työmarkkinatuen lisäksi koskemaan peruspäivärahaa ja ansiopäivärahaa. Lisäksi rahoitusvastuu alkaisi nykyistä työmarkkinatuen rahoitusvastuuta aikaisemmin ja kasvaisi portaittain työttömyyden pitkittyessä. Kunnan rahoitusvastuu ei myöskään katkeaisi työttömyysturvalaissa tarkoitettuun työllistymistä edistävään palveluun osallistumisen ajalta kuten nykyisin. Työvoimapalveluiden järjestämisvastuun siirtyessä kunnille, kunnilla olisi esitysluonnoksen mukaan nykyistä paremmat mahdollisuudet vaikuttaa työttömyysetuuksista syntyvään rahoitusvastuuseen järjestämällä työttömille palveluja, jotka johtavat tehokkaasti työllistymiseen avoimille työmarkkinoille.

Valmistelija vs. kunnanjohtaja Rauno Peltola

Kunnanjohtajan päätösehdotus

Kunnanhallitus päättää antaa työ- ja elinkeinoministeriölle seuraavan lausunnon otsikkoasiassa:

1. Yleistä

Esitys on sinällään kannatettava, koska uudistus vahvistaa kuntien elinvoimaa, joustavoittaa palvelurakennetta ja tuo kuntalaiselle lähipalveluksi työllisyys- ja elinkeinopalvelut. Kunnassa pystytään toteuttamaan poikkihallinnollisesti, lähipalveluna ja paikallisuus huomioon ottaen kuntalaisten tarvitsemat, asiakaslähtöiset työllisyys- ja elinkeinopalvelut.

Esitys vie kuntia kuitenkin liian säännellysti kohti suuria yhteistoiminta-alueita, jolloin vaarana on, etteivät paikalliset lähipalvelut lain alkuperäisen tarkoituksen mukaisina toteudu. Esityksessä on vaatimus yhteistoiminta-alueen koosta, joka on vähintään 20 000 henkilön työvoimapohja ja yhtenäinen työssäkäyntialue. Esitetylle työvoimapohjalle ei ole annettu kattavia perusteluja ja se voi käytännössä rikkoa alueiden luonnollisen

työssäkäyntialueen sekä johtaa pienemmissä kunnissa siihen, että kunnan vaikutusmahdollisuudet työttömyyden hoitoon kapenevat, vaikka samaan aikaan kunta joutuu vastaamaan työttömyyden kustannuksista. Vaatimus yhtenäisestä työssäkäyntialueesta tekeekin esitetystä 20 000 henkilön työvoimakriteeristä käytännössä merkityksettömän ja luonnollisia työssäkäyntialueita rikkovan.

Tehtävää ei siten tulisi laissa säätää kuntayhtymän tai vastuukunnan hoidettavaksi (kuntalaki 8 §), vaan kyseessä tulisi olla kunnan lakisääteinen tehtävä. Kunta voisi hoitaa tehtävää itse tai kuntalain 8 luvun mukaisin yhteistoiminnan muodoin. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että yhteistoimintamuoto ei rajautuisi vain kuntayhtymään tai vastuukunta-malliin. Se, että järjestämisvastuu määritellään peruskunnille, varmistaa kuntien mahdollisuudet hyödyntää ja saavuttaa uudistuksen kaikki parhaat edut (tiedonsaanti, rahoitusvastuun kannustavuus yms.). Mikäli kunnille jäisi pelkästään rahoitusvelvoite ilman tosiasiallista järjestämisvastuuta, se ei vastaisi uudistuksen tavoitteita.

Vaikuttavan toiminnan näkökulmasta on keskeistä, että työvoima-palveluiden ja yrityspalveluiden synerginen yhteensovittaminen tehdään mahdollisimman joustavaksi. Kuntapohjaisen mallin etu on välitön yhteys muihin palveluihin, kun työllisyyspalvelut, kunnan koulutuspalvelut sekä elinkeinopalvelut ovat saman järjestäjän vastuulla eli palvelut tukevat yhdessä työllistymisen tavoitetta. Järjestämisvastuun antaminen kuntien yhteistyöorganisaatiolle eriyttäisi työllisyyspalveluihin liittyvän päätöksenteon kunnan muista palveluista, jonka vuoksi tavoite kuntaekosysteemin hyödyntämisestä ei toteudu.

Työllisyydenhoidon palveluita on tärkeää pystyä tarjoamaan lähellä asiakasta. Palveluiden saatavuus lähipalveluina turvataan parhaiten, kun järjestämisvastuu on kunnalla. Etenkin pienet kunnat tuntevat alueensa asiakkaat erittäin hyvin ja osaavat tarjota asiakkaan tilanteeseen sopivia saavutettavissa olevia palveluita paikallisella tasolla.

Pienet kunnat hakeutuvat tarvittaessa luonnolliseen yhteistyöhön palveluiden järjestämisessä ilman lainsäädännöllisiä pakkokeinojakin. Lainsäädännön tulisi mahdollistaa yhteistyö silloin, kun se on kuntien kannalta tavoiteltavaa ja tarkoituksenmukaista. Yhteistyön esteenä ei saisi olla esimerkiksi se, että yhteistyöhön pyrkivillä kunnilla ei ole yhteistä kuntarajaa.

Annetussa esityksessä kunnilla on rahoitusvastuu ja yhteistoiminta-alueella on käytännössä järjestämisvastuu. Merkittävin heikkous esityksessä onkin vallan, vastuun ja rahoituksen eriyttäminen. Tämä jako ja päätösvallan keskittyminen yhteistoiminta-alueelle pienentää yksittäisten kuntien vaikutusmahdollisuuksia oman kuntansa lähipalveluiden toteuttamiseen ja vaikeuttaa tietojenkäsittelyä. Lisäksi annetulla sääntelyllä puututaan kuntien perustuslaissa turvattuihin itsehallinnollisiin oikeuksiin. Jokaisella kunnalla tulee olla oma järjestämisvastuu, jolloin jokaisella kunnalla säilyy vaikutusmahdollisuus kuntansa palveluihin. Kunnat tekevät luonnollisesti jatkuvasti yhteistyötä ja kunnille tulee suoda mahdollisuus luoda itse soveltuvat yhteistyön muodot uudistuksen toteuttamiseen.

Uudistuksen keskeinen tarkoitus eli työvoimapalveluiden siirtäminen kuntien vastuulle, on sinällään kannatettava uudistus. Annetun esityksen mukaisesti tosiasiallisesti vastuu palveluista olisi kuitenkin siirtymässä kokoluokaltaan säännellyille yhteistoiminta-alueille eikä kunnille sekä

johtaisi järjestämisvastuun ja rahoitusvastuun eriytymiseen edelle kerrotuin vaikutuksin.

2. Kunnille siirtyvien tehtävien rahoitus ja kunnan vastuu työttömyysetuuksien rahoituksesta

Valtio on esityksen mukaan korvaamassa kunnille uuden tehtävän aiheuttamat kustannukset täysimääräisesti. Rahoitusvastuun kompensoimista poikkileikkauksena yhteen yksittäiseen vuoteen olisi harkittava kuitenkin uudelleen.

Työttömyysturvaetuuksien kompensatio ollaan korvaamassa kunnille poikkileikkaustilanteen mukaisesti ja sen suuruutta ei esityksen mukaan tarkistettaisi myöhemmin. Se merkitsisi, että kuntien rahoitusvastuun kehitys riippuisi jatkossa työttömyyden kehityksestä, mutta valtiolta saatava kompensatio pysyisi samana riippumatta siitä, kasvaako työllisten tai työttömien määrä. Tämä ei kannusta kuntia tehokkaaseen toimintaan ja elinvoiman edistämiseen. Poikkileikkaustilanteeseen perustuva kompensatio ei huomioi väestön kasvun ja vähenemisen trendien aiheuttamaa vääristymää. Esimerkiksi vahvan väestökasvun alue jää nopeasti jälkeen poikkileikkaustilanteen mukaisesta kompensatiosta. Poikkileikkaustilanteen mukainen kompensatio ei myöskään huomioisi kunnasta riippumattomien talouden suhdannevaihtelujen vaikutusta työttömien määrään ja kunnan rahoitusvastuuseen.

Kunnanhallituksen päätös Hyväksyttiin yksimielisesti.

Merkittiin pöytäkirjaan, että Sami Latokartano poistui kokouksesta tämän asian käsittelyn jälkeen.

Täytäntöönpano

Lausuntopalvelu.fi (27.6.2022 mennessä)